

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. II. Vtrum omnia vitia, tam ea quæ virtutibus acquisitis, quàm quæ infusis opponuntur, sint contra naturam hominis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

mento sibi proprio, quem modum essendi non habent in homine iustificato; ad statum enim vitiorum requiritur ut permanent non retractata, sed conservantia rationem voluntarij, sicut dum fuerunt acquisita: in iustificatione autem retractantur: hæc ratio per penitentiam, quatenus retractantur: actus peccaminosi, qui voluntariè vitia genere; unde sicut tunc non manent ut homini voluntaria, ita nec cum statu sibi proprio & conaturali.

19. Ad quartam, nego etiam sequelam: licet enim habitus vitiosi non contrariantur propriè virtutibus infusis, contrariantur tamen beatitudini, quæ est status omnium bonorum aggregatione perfectus, & sic habitus vitiosi, utpote mali in genere moris; debent tolli ante adeptionem beatitudinis, sive ante, sive post penas purgatorij.

20. Potest etiam principali argumento responderi, dato Antecedenti, negando Consequentiam: non rectè enim inferitur aliqua esse directè contraria, ex eo præcisè quod se expellant aut sint impossibilia etiam in gradibus remissis; quia hæc exclusio & impossibilitas potest ex aliis oppositionibus provenire, & reduci in contradictionem, vel oppositionem privativam. Nos autem ex coexistentia seu compossibilitate virtutis infuse & vitij, rectè in secunda conclusione probavimus non competere illis directam contrarietatem, quia exclusio & impossibilitas extremorum est proprietas contrariorum secundo modo ex quatuor traditis à Porphyrio, capite de proprio; quæ scilicet convenit omnibus contrariis, sed non solis. Unde sicut ex eo quod aliquid non sit bipes, rectè inferitur non esse hominem, non verò e contra ex eo quod aliquod animal sit bipes, bene colligitur esse hominem: ita pariter ex eo quod aliqua non se mutuo excludunt, rectè probatur non esse directè contraria; non tamen valet hic discursus: Aliqua excludunt se mutuo: Ergo sunt directè contraria.

ARTICVLVS I I.

Utrum omnia vitia, tam ea que virtutibus acquisitis, quam que infusis opponuntur, sint contra naturam hominis?

S. I.

Duplici conclusione difficultas resolvitur.

21. Dico primò, vitia opposita virtutibus acquisitis esse contra naturam hominis. Ita communiter docent Theologi cum S. Thoma hinc art. 2. ubi hanc conclusionem probat in argumento *sed contra*, ex Augustino lib. 3. de libero arbitrio sic dicente: *Omne vitium eo ipso quod vitium est, contra naturam est.* In corpore verò articuli sic discurret: *Quod est contra propriam formam per quam naturaliter agit aliqua natura, contrariatur tali naturæ; sicut quod est contrariū calori, per quem ignis naturaliter agit, contrariatur eo ipso naturæ ignis: Sed omnia vitia & peccata opposita virtutibus acquisitis, contrariantur formæ per quam homo conaturaliter agit, nimirum lumini seu dictamini rationis, quæ est propria forma naturæ rationalis in ordine ad agendum: Ergo omnia vitia & peccata opposita virtutibus acquisitis, sunt contra naturam hominis, ipsumque brutis quodammodo simi-*

Tom. III.

lem reddunt. Unde Bernardus ait quod homo per vitia & peccata, *ipsis bestiis bestialior fit*, & Boëtius in libris de consolat. Hæc ex Timotheo Loero, & aliis Platonis refert: *Avaritiâ fervet alienarum opum violentus rapitor; lupò similem dixeris. Ferox atque inquietus in litigij linguam exercet; canis comparabis. Infidiator occultus subripuisse fraudibus gaudet; vulpeculis exaquetur. Ira intemperans fremit; leonis animam gestare credatur. Pavidus est, & non metuenda formidat; cervis similis habeatur. Segnis ac stupidus torpet; asinum existima. Levis & instans studia permutat; nil ab avibus distat. Fœdis, immundisque libidinibus mergitur; sordidâ suis voluptate detinetur.*

Aliter potest hæc ratio D. Thomæ expendi, & sub hac forma proponi. Quod contrariatur naturali inclinationi hominis, est contra illius naturam: Sed vitia opposita virtutibus acquisitis, contrariantur naturali inclinationi hominis: Ergo sunt contra illius naturam. Major patet, Minor probatur. Homo naturaliter inclinatur ad virtutes acquisitas: Ergo vitia illis opposita, contrariantur naturali inclinationi hominis. Consequentia manifesta est. Antecedens verò ostenditur primò ex D. Thoma infra qu. 4. art. 3. ubi sic ait: *Naturalis inclinatio inest cuilibet homini ad hoc quod agat secundum rationem, & hoc est agere secundum virtutem.* Secundo probatur hæc ratio quam ibidem insinuat. Unumquodque naturaliter inclinatur ad operationem convenientem sibi secundum suam formam: At operatio honesta & virtuosa est conveniens homini secundum propriam formam, cum consistat in hoc quod est vivere secundum rationem, quod est operari convenienter ad animam, ut rationalis est: Ergo homo naturaliter inclinatur ad actus honestos & virtuosos, & consequenter etiam ad virtutes quæ sunt illorum principia.

Confirmatur: Quia homo ex sua natura intellectivus est, naturaliter appetit cognitionem veri, per quam ut intellectivus perficitur: Sed homo ex natura sua, non solum est intellectivus veri, sed etiam volitivus boni honesti, quod solum est verum bonum, per cuius volitionem perficitur: Ergo homo naturaliter in volitionem boni honesti inclinatur, ac proinde in virtutes acquisitas, quæ sunt honestæ volitionis principia.

Confirmatur amplius: Inclinatio supra potentiam activam aut receptivam solum addit quod sit ad terminum perficientem & proportionatum: Unde etsi in homine detur potentia ad visionem claram Dei, & per illam maximè perficiatur, non tamen naturaliter in illam inclinatur, quia talis operatio non est viribus ejus naturalibus proportionata. Item etsi natura humana sit capax unionis hypostaticæ, & per illam perficiatur, quia tamen hæc unio non est ei proportionata, non datur in natura humana naturalis inclinatio ad illam. Non datur etiam in homine naturalis inclinatio ad formale malitiæ, quia licet non excedat proportionem potentiarum hominis, illas tamen non perficit, sed potius inficit & lædit: At homo quatenus rationalis, per virtutes acquisitas perficitur, & aliàs habet naturalem proportionem cum illis: Ergo quatenus rationalis naturaliter in virtutes illas inclinatur, subindeque vitia illis opposita, termino naturalis inclinationis contrariantur, & per consequens sunt contra ipsius naturam.

Dico secundò: Etiam vitia & peccata opposita

Z z

virtutibus infusis, sunt contra naturam hominis. Ita communiter Thomistæ, exceptis Conrado & Medina, qui docent solum vitia quæ recedunt à regula rationis naturalis, & directè adversantur virtutibus acquisitis, esse contra naturam hominis.

25. Probatur primò conclusio ex Augustino supra citato, asserente omne vitium, eo ipso quo vitium est, esse contra naturam hominis.

Probatur secundò ex D. Thoma 2. 2. qu. 10. ar. ad 1. ubi docet infidelitatem esse contra naturam hominis: infidelitas autem virtuti fidei quæ supernaturalis est, adversatur. Et hic art. 2. ad 1. conclusionem nostram clarè exprimit: cum enim argumentum intenderet, vitia contra naturam non esse, quia contrariantur virtutibus, quæ in nobis non sunt à natura, sed vel per infusionem, vel ab assuetudine: absque restrictione ad hæc vel illa vitia, respondet esse contra naturam, quia virtutes etsi nobis à natura non insunt, hoc est à natura non dimanant, inclinant tamen in id quod est secundum naturam, & quod est naturæ conforme. Ex quo hæc potest deduci ratio. Dispositio subiecti contra id quod convenit suæ naturæ, est contra naturam subiecti: Sed vitium virtuti infusæ contrarium, est dispositio hominis contra id quod convenit suæ naturæ: Ergo est contra naturam hominis. Major patet, nam eo ipso quod sit dispositio contra id quod convenit naturæ subiecti, est disconveniens & dissona naturæ subiecti: Ergo est contra ejus naturam. Minor autem probatur: Virtus infusa est dispositio hominis naturæ conveniens, cum hominem perficiat consonè & convenienter ad naturam rationalem: Ergo vitium virtuti infusæ contrarium, est dispositio hominis contra id quod convenit suæ naturæ.

26. Dices: Ut dispositio aliqua sit contra naturam subiecti, requiritur quod sit contraria dispositioni naturali, & debitæ tali naturæ: Sed virtus infusa non debetur homini: Ergo vitium illi oppositum non est contra hominis naturam.

Sed contra primò: Licet virtus infusa non sit debita naturæ hominis, est tamen, ut dicebamus, perfectio consentanea, congrua, & simpliciter conveniens naturæ rationali: Ergo vitium virtuti infusæ contrarium, esto demus quod non sit contra naturalem inclinationem naturæ rationalis, ac proinde non sit, ut ita dicamus, contranaturale, est tamen disconveniens dispositio naturæ rationalis, quod sufficit ut contra naturam rationalem esse dicatur; sicut etiam sufficit in virtute infusa, quod sit perfectio conveniens naturæ rationali, ut illi dicatur conformis.

Secundò: Quod præbet impedimentum naturæ inferiori, ne perficiatur à superiori, cui subordinatur, necessariò est illi disconveniens, ac proinde contra ejus naturam: sicut è contra quo 1 est ei ratio ut perficiatur à tali superiore, non potest non esse conveniens & consonum suæ naturæ: Sed vitia virtuti infusæ contraria, ponunt impedimentum in humana natura, ne perficiatur per gratiam & virtutes infusas à Deo auctore supernaturali cui subordinatur: Ergo hujusmodi vitia dissonant & disconveniunt tali naturæ, ac proinde sunt contra illam, quamvis virtutes infusæ homini non debeantur.

27. Id potest confirmari & illustrari ex doctrina quam tradit D. Thomas 2. 2. quæst. 2. art. 3. his verbis: *Ad perfectionem natura inferioris*

A duo concurrunt: unum quidem quod est secundum proprium motum: aliud autem quod est secundum modum superioris nature: sicut aqua secundum motum proprium movetur ad centrum, secundum autem motum Lunæ movetur circa centrum, secundum fluxum & refluxum. Similiter etiam orbis planetarum moventur propriis motibus ab Occidente in Orientem: motus autem primi orbis ab Oriente in Occidentem, &c. Sicut ergo motus conveniens aquæ ex influxu Lunæ, quamvis non sit supernaturalis absolute, est tamen supra naturam propriam ipsius aquæ, quatenus ex propria gravitate nequit sic moveri, & nihilominus talis motus & influxus valdè ei consonat, essetque contra naturam ejusdem aquæ, & aliquo modo illi violentum, quidquid talem motum & influxum impediret: Ita pariter, quamvis virtutes infusæ homini non debeantur, quia tamen rationali naturæ valdè consonæ & convenientes sunt, est contra naturam hominis, & aliquo modo illi violentum, quidquid ponit impedimentum in natura humana, ne perficiatur per gratiam & virtutes, à Deo auctore supernaturali cui subordinatur: Perfectio enim rationalis natura (addit S. Doctor loco citato) non solum consistit in eo quod ei competit secundum suam naturam, sed in eo etiam quod ei attribuitur ex quadam supernaturali perfectione divina bonitatis.

§. II.

Solvuntur objectiones.

OBIECTES primò contra primam conclusionem: Malitia in Scriptura dicitur quibusdam hominibus naturalis: Sapient. 12. *Erant enim naturalis malitia eorum*: Sed quod naturale est, non potest dici contra naturam: Ergo vitia & peccata virtutibus acquisitis contraria, non sunt contra naturam hominis.

Respondet ex D. Thoma qu. 1. de virtutibus art. 8. ad 16. quod malitia dicitur in Scriptura aliquibus hominibus naturalis, non ex eo quod sit eorum naturæ consentanea, sed quia ab illis in consuetudinem redacta est: consuetudo verò dicitur altera natura.

Obijcies secundò: Si vitia & peccata essent contra naturam hominis, essent illi violenta: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Minor patet, cum de ratione vitij & peccati sit esse voluntarium, quod cum ratione violenti subsistere nequit. Sequela verò Majoris probatur. Motus lapidis sursum ideò violentus est, quia est contra lapidis naturam, seu quia repugnat naturali ejus inclinationi quæ fertur deorsum, & appetit centrum: Ergo si vitia & peccata sint contra naturam hominis, & naturali ejus inclinationi contrariantur, sunt illi violenta.

Respondet negando sequelam Majoris, ad cujus probationem dicatur, ad violentiam non sufficere esse contra inclinationem innatam, sed requiri quod ab extrinseco sit, vel quod si sit ab intrinseco, sit contra inclinationem elicitam, quando subiectum est capax illius; unde cum peccatum contra inclinationem voluntatis elicitam non sit, & aliàs illi conveniat ab intrinseco, non potest dici homini violentum, quamvis inclinationi ejus innata adversetur: motus autem lapidis sursum projecti, omnino ab extrinseco est, & ideò violentus.

31. Objicies tertio: Quod est contra aliquam naturam, in habentibus illam contingit in paucioribus; unde monstra, quia sunt defectus & peccata naturæ, à communi & ordinario operandi modo aberrantis, rarissima sunt: Sed vitia & peccata in hominibus non raro, sed frequenter & sepius contingunt, ut infelix experientia docet: Ergo non sunt contra naturam hominis.

32. Huic argumento, quod flebilem (ut loquitur Cajetanus) ingerit difficultatem, de ea quam experimur in nostra specie singulari miseria, respondetur cum eodem Authore, hoc esse speciale in natura humana, ut bonum sibi consonum assequatur in paucioribus, malum verò in pluribus ei contingat: cum tamen in omnibus aliis naturis tam supra quàm infra hominem, bonum eis consonum reperitur in pluribus, malum verò eis dissonum in paucioribus accidat. Cujus discriminis ratio reducenda est in hominis constitutionem: ille enim duplici naturâ contrariâ constat, sensitivâ scilicet & rationali, & ut loquitur Augustinus: *Medium quoddam est inter pecora & Angelos, inferior Angelus, superior pecoribus; habens cum pecoribus mortalitatem, rationem cum Angelis.* Ex quibus naturis, sensitiva, cui vitia consonant, prævalet in pluribus; rationalis verò cui adversantur, prævalet in paucioribus. *Quia enim (verba sunt D. Thomæ hic ar. 2. ad 3. per operationem sensus homo pervenit ad actus rationis, ideo plures sequuntur inclinationes naturæ sensitivæ, quàm ordinem rationis: plures enim sunt, qui assequuntur principium rei, quàm qui ad consummationem perveniunt. Ex hoc autem vitia & peccata in hominibus proveniunt, quod sequuntur inclinationem naturæ sensitivæ contra ordinem rationis.*

Addit Cajetanus, bona naturæ sensitivæ esse quoad nos magis connaturalia, non quia magis sunt juxta nostram naturam, sed quia ab ineunte aetate sunt nobis in usu; & quia magis nota, utpote evidenti sensuum experientiâ; & quia magis moventia, ratione promptæ delectationis, & ratione oppositi imminenti & contristantis in promptu. Bonum autem rationis non nisi post ætatem percipitur, & parùm cognoscitur, parùmque movet tam ipsum, quàm oppositum malum, sive culpæ, sive pœnæ. Hinc fit, quod licet monstra naturæ sensitivæ rarissima sint, peccata tamen & vitia, quæ sunt monstra naturæ rationalis, sepius contingant, & fere quotidiana sint.

33. Objicies quartò: Non est in homine naturalis inclinatio ad virtutes acquisitas: Ergo ex eo quod vitia opponantur illis virtutibus, non rectè infertur illa esse naturæ rationali contraria. Consequentia patet ex supra dictis, Antecedens probatur. Si esset in homine naturalis inclinatio in bonum virtutis, neque indigeret habitibus, ut illud promptè & faciliter prosequeretur; neque posset ad actus vitiosos assuefieri, quantumcumque in illis exerceretur: Sed utrumque falsum est, ut patet: Ergo &c. Sequela probatur quoad utrumque: Quia namque homo naturaliter inclinatur in bonum honestum in communi, ad illius volitionem non indiget superaddita virtute acquisita, ut communiter docent Discipuli D. Thomæ. Item ad oppositum naturalis inclinationis alicujus potentia vel naturæ, non potest dari assuefactio habitualis; ut patet in gravi, quod etsi multoties ascendat, nullam acquirit assuefactionem ad ascendendum, eò quod ascensus

Tom. III.

A sit contra naturalem inclinationem ipsius gratia: Ergo si esset in homine naturalis inclinatio in bonum virtutis, neque indigeret habitibus ut illud promptè & faciliter prosequeretur, neque posset assuefieri ad actus vitiosos.

34. Respondeo negando Antecedens, & ad illius probationem, nego utramque sequelam: Ad id verò quod in contrarium adducitur, dicendum est, non ideo hominem non indigere virtute superaddita respectu boni honesti in communi, quia quomodolibet inclinatur in illud, sed quia inclinatur perfectè, & absque ulla difficultate; inclinatio autem naturæ rationalis ad objecta particularia virtutum, non est consummata & completa, quia in volendo objecta illa particularia difficultas invenitur; & ideo quavis natura hominis ut rationalis, inclinet ad illa, indiget nihilominus superaddita virtute, ut suaviter, delectabiliter, & sine difficultate, erga talia objecta feratur, ut in tractatu de virtutibus ostensum est. Quare ad illud quod subjungitur, distinguo Antecedens: Ad oppositum naturalis inclinationis alicujus potentia vel naturæ, non potest dari assuefactio habitualis, si inclinatio illa omnino perfecta sit, concedo Antecedens: si sit imperfecta, nego Antecedens. Unde quia inclinatio lapidis ad descensum perfecta & completa est, utpote à qua naturaliter motus descensus dimanat, vel quies in centro, nisi talis inclinatio ab extrinseco impediatur, hinc est quod non possit lapis ad oppositum assuefieri; è contra verò cum inclinatio hominis ad bona particularia specificantia virtutes, non sit completa & perfecta, nec absque ulla difficultate intrinseca, ad objecta opposita potest esse in homine assuefactio.

35. Objicies quintò contra secundam conclusionem: Virtutes infusæ non sunt homini naturales, cum à natura non sint, nec terminent naturalem hominis inclinationem: Ergo vitia illis opposita, non sunt contra naturam hominis.

36. Respondeo, concessio Antecedenti, negando consequentiam: ut enim vitia contra naturam sint, non est necessarium quod opponantur perfectionibus naturalibus, sed sufficit quod contrariantur perfectioni convenienti naturæ, nam ex hoc sunt naturæ dissona & disconvenientia, ut in tertia probatione secundæ conclusionis declaravimus: licet autem virtutes per se infusæ, non sint naturales homini, sunt tamen perfectiones naturæ rationali convenientes, ac proinde vitia illis opposita naturæ rationali adversantur.

37. Dices, Plura sunt quæ opponuntur perfectionibus consonis naturæ rationali, quæ contra naturam rationalem non sunt: fides enim opponitur lumini gloriæ, quo summè perficitur rationalis natura: spes etiam possessioni opponitur, status corruptionis etiam pugnat cum dote incorruptibilitatis, & tamen nihil illorum est contra naturam hominis: Ergo oppositio cum perfectione consona naturæ rationali, non sufficit in forma, ut contra naturam sit.

Respondeo distinguendo Antecedens: Plura sunt quæ opponuntur perfectionibus consonis naturæ rationali, quæ contra naturam rationalem non sunt: si ex alia parte naturam rationalem perficiant, concedo Antecedens: si illam non perficiant, nego Antecedens, & distinguo Consequens: Ergo oppositio cum perfectione consona naturæ, non sufficit in forma aliis perficiente, ut contra naturam sit, concedo consequens: in forma ratione sui non perficiente, nego. Et quia

Zz ij

dona in probatione addita, taliter cum illis perfectionibus pugnant, quod ipsa etiam naturæ congruunt, illamque perficiunt; vitium autem taliter virtuti infusa opponitur, quod ratione sui naturam rationalem non perficit, consequens est, quod dona illa contra naturam hominis non sunt, bene tamen vitia virtutibus infusis opposita.

8. Ex dictis inferes, vitia & peccata opposita virtutibus residentibus in appetitu hominis sensitivo, esse contra naturam sensitivam, non secundum se consideratam, sed prout in homine participat aliquid rationis & voluntatis: quia appetitus sensitivus secundum quod participat rationem, naturaliter inclinatur in eius bonum: & ita vitium quod huiusmodi inclinationi adversatur, contrariabitur etiam tali appetitui, prout natus est obedire rationi, & aliquid de illa in homine participat.

Confirmatur: Temperantia v. g. quæ subicitur in parte concupiscibili, est virtus naturæ sensitivæ, quatenus est apta obedire rationi: Ergo vitium intemperantiæ huic virtuti oppositum, est disforme & dissonum naturæ sensitivæ, sub hac consideratione, & consequenter est illi contrarium. Patet Consequentia, nam quod adversatur perfectioni consonæ alicui naturæ, eidem naturæ est contrarium, ut ex supra dictis patet.

ARTICVLVS III.

Utrum peccatum in ratione malitiæ moralis, excedat simpliciter habitum vitiosum?

PARTEM negantem tenent aliqui, quos suppresso nomine refert Martinez hic dubio 1. Sententia tamen affirmans communis est inter Theologos, eamque expressè docent Magister in 2. disp. 35, & D. Thomas hic art. 3. ubi sic ait: *Potior est actus in bonitate vel malitiâ, quàm habitus. Et in solut. ad ultimum: In bonitate & malitiâ actus præminet habitui.*

Dico igitur: Peccatum in ratione malitiæ moralis excedit simpliciter habitum vitiosum.

9. Probatur primò: *Habitus in ratione malitæ moralis, simpliciter excedit potentiam: Ergo peccatum habitum vitiosum excedit.* Antecedens constat, Primò quia id quod est indifferens ad bonum & malum morale, non ita malum est, sicut id quod tali indifferentiâ non gaudet, sed determinatè ad malum inclinatur: At potentia de se est indifferens ad bonum vel malum morale, habitus verò malus ad malum determinatè inclinatur, ita ut ipso uti ad bonum non possimus: Ergo habitus vitiosus in malitiâ potentiam excedit. Secundò, *Habitus proximius adversatur regulis morum, quàm nuda potentia, cum proximius ad actum regulis morum dissonum accedat: At ex hac contrarietate sumitur malitiâ moralis: Ergo in illa habitus excedit potentiam.* Consequentia verò ostenditur primò, quia habitus vitiosus etsi ratione sui determinatè malum respiciat, non tamen omnino potentiam ad malum determinat, sed indifferentem illam relinquit ad bonum & malum actum; Actus autem malus omnem potentie suspensionem tollit, illam ultimò ad malum determinans: Ergo si habitus potentiam excedit, ratione determinationis ad malum, actus etiam excedit habitum, ratione majoris determinationis. Secundò, *Actus proximius adversatur regulis morum, quàm habitus, cum ratione sui sit illis disformis; habitus verò, quia inclinatur in actum disformem: Ergo si ratione immediatioris*

A oppositionis ad regulas morum, habitus potentiam superat, ratione eisdem S. Doctore his verbis

Confirmatur ex D. Thoma hic art. 3. *Habitus medius est inter actum & potentiam, & medio modo se habet, quia neque est ita actualis, nec ita determinatus ad bonum & malum, sicut actus secundus; neque ita potentialis, & ad utrumque indifferens, sicut ipsa potentia: Debet ergo medium gradum inter illa obtinere, ad eoque taliter superare in bonitate & malitiâ potentiam, ut cedat actui, & ab eo superetur.* 40.

Probatur secundò conclusio ratione quam ibidem sub finem articuli idem S. Doctore his verbis insinuat: *Habitus non dicitur bonus vel malus, nisi ex hoc quod inclinatur ad actum bonum vel malum: unde propter bonitatem vel malitiam actus, dicitur habitus bonus vel malus: & sic potior est actus in bonitate vel malitiâ, quàm habitus, quia propter quod unumquodque tale, & illud magis est.* Quod axioma verum habet, quoties id propter quod aliquid dicitur, est formaliter tale: sicut quia media sunt bona, & queruntur propter finem, & finis etiam queritur, & est bonus, melior est, & magis queritur ipse finis: Cum ergo habitus sit bonus vel malus propter actum, qui est formaliter malus aut bonus, sit huiusmodi denominationes magis convenire actui, quàm habitui. 41.

C Probatur tertio: *Malitiâ peccati hominem pena & odio Dei dignum constituit, per illam offenditur Deus, & lex divina violatur: At malitiâ vitij nihil horum præstat formaliter, sed solum inclinativè & originativè, quatenus ex peccato causatur, & ad illud inclinatur, ut patet in homine iustificato, per actum ferventissimum charitatis, cui peccatum remittitur, & quandoque omnis pena peccati, & à Deo valde diligitur, in quo tamen qualitates vitiosæ perseverare possunt: Ergo malitiâ peccati major est malitiâ vitij.* 42.

Demum, *Malitiâ per quam homo vituperabilior redditur, major est in ratione malitiæ: At per malitiâ peccati, homo vituperabilior redditur, quàm per malitiâ vitij; majori enim vituperio dignus est actu peccans, & legem actu transgrediens, quàm qui ad transgressionem per habitum vitiosus inclinatur, legem actu non transgreditur: Ergo malitiâ peccati, vitij malitiâ excedit.* 43.

Objicies contra istam conclusionem: *Causa efficiens vel excedit effectum, vel ad minus illum adæquat, cum quidquid est in effectu, in illa actu debeat præcontineri vel formaliter vel eminenter: Sed habitus vitiosus est causa efficiens peccati actualis: Ergo vel illud excedit, vel ad minus adæquat in ratione malitiæ.* 44.

E Respondeo, *Majorem ad summum esse veram de excessu aut inæqualitate in eo quod perfectionis est in effectu, non autem in eo quod imperfectionis est; licet enim effectus nequeat esse suâ causâ perfectior, imperfectior illa esse potest: cum ergo malitiâ moralis, non perfectio, sed imperfectio sit, ex eo quod peccatum efficienter principaliter causatur ab habitu, vel potentia, non colligitur quod in malitiâ habitum vel potentiam non superet.* 45.

Dices, *Saltem actus honestus non erit præstantior habitu virtutis in morali bonitate, cum talis habitus sit causa efficiens illius, & bonitas moralis perfectio sit: Sed hoc repugnat D. Thomæ, qui hic art. 3. universaliter docet, omnem actum secundum, sive bonum, sive malum, superare absolute & simpliciter suum habitum in* 46.